

P. K.

**"Ożarów : dzieje miasta i gminy", red.
Feliks Kiryk, Kraków 2009 :
[recenzja]**

Z Dziejów Regionu i Miasta : rocznik Oddziału Polskiego Towarzystwa
Historycznego w Skarżysku-Kamiennej 2, 187-188

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

**Ożarów. Dzieje miasta i gminy,
pod red. Feliksa Kiryka, Secesja Oficyna
Wydawniczo-Drukarska, Kraków 2009, ss. 720**

Gmina Ożarów położona jest na styku Wyżyny Sandomierskiej, Przedgórze Łżeckiego i Doliny Wisły. Jak dotąd nie mogła pochwalić się opracowaniem pretendującym do miana syntezy jej dziejów. Omawiana książka z pewnością spełni to zadanie, a to z kilku powodów. Przede wszystkim kompleksowo przedstawiono historię Ożarowa i okolicy, uwzględniając takie zagadnienia, jak: przyrodnicze warunki rozwoju, (J. Lach, T. Mrówka), osadnictwo pradziejowe i średniowieczne (M. Florek), dzieje staropolskie (F. Kiryk), okres 1795–1914 (A. Szylar), czas wielkiej wojny (M. Lis), między wojnami światowymi (M. B. Markowski), czasy okupacji (J. Gapys), okres po II wojnie światowej (R. Chyła) oraz zabytki sztuki (J. Myjak).

Czytając o warunkach przyrodniczych dowiadujemy się, iż możliwe były aż trzy typy gospodarki: rolnictwo i hodowla na lessach sandomiersko-opatowskich, eksploatacja pożytków leśnych i wreszcie rybołówstwo. Także bogactwo złóż krzemienia sprzyjało osadnictwu pradziejowemu, którego początki datuje się na paleolit środkowy a pełny rozwój na neolit. W średniowieczu ważną rolę odegrały szlaki komunikacyjne stymulujące rozwój gospodarczy i zagęszczanie się osadnictwa. Świadectwem zmian jest sieć parafialna kształtująca się na interesującym nas terenie od XIII w. Wiek XVI przyniósł zakładanie miast, z których na czoło wybił się Ożarów fundowany przez Ożarowskich w pobliżu wsi Wyszmontów. W okresie staropolskim dużą rolę odgrywała w okolicach Ożarowa gospodarka folwarczna, co wiąże się z bliskością portów wiślanych. Wydawałoby się, że tak kulturowo ukształtowany obszar skazany jest na sukces w wielu płaszczyznach. Stało się jednak inaczej. Nie ma tu dużych miast (Ożarów, Gliniany, Janikowice, Lasocin), niewielka liczba zabytków, wśród których wyróżnia się drewniany kościół w Glinianach czy renesansowy układ urbanistyczny Ożarowa, a mimo to autorom udało się opracować bogatą w szczegóły monografię. Siłą opracowania są bowiem wykorzystane liczne źródła dotychczas nie drukowane, które nie tyle zmieniają znany z literatury „obraz” małych miast Sandomierszczyzny, ile nasycają go ogromną ilością szczegółów. Autorzy wyeksplorowali znaczny materiał źró-

dłowy rękopiśmienny z Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, Archiwum Kapituły Kolegiackiej i Katedralnej w Sandomierzu, Archiwów Diecezjalnego i Państwowego w Sandomierzu, Archiwów Państwowych w Kielcach i Radomiu, księgi parafialne, kopiarze dokumentów oraz wiele serii źródeł drukowanych. Do tego dochodzi wysoki poziom edytorski i redakcyjny, dzięki czemu udało się uzyskać jednolitą pod względem konstrukcji i myśli przewodniej – mimo udziału 10 autorów – publikację. Imponujący jest także format książki, około 21x29,5 cm, co może nie jest zbyt wygodne w codziennym jej wykorzystywaniu, ale z pewnością może stanowić powód do dumy mieszkańców Ożarowa.

P.K.